

Osobné skúsenosti s neprístupnými webmi – textový prepis

Príspevok bol prednesený na konferencii [Prístupne 2023](#) - nulte konferencii o digitálnej prístupnosti

Prednášateľ: Peter Halada, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska

Dátum: 18.5.2023

Dobrý deň dámy a páni, srdečne vás pozdravujem, volám sa Peter Halada. Pôsobím, ako Stanislav povedal, na Únii nevidiacich a slabozrakých Slovenska, som členom niekoľkých pracovných skupín a tímov, ktoré zriadila ÚNSS, taktiež testujem niektoré mobilné aplikácie, desktopové aplikácie, webové aplikácie, no a v našom tíme prístupnosti na ÚNSS sa zaoberáme monitoringom prístupnosti webových sídiel, prístupnosťou teda aplikácií atď.

Legislatíva

Ako už bolo uvedené v anotácii môjho príspevku na stránke [pristupne2023.sk](#), prístupnosť digitálneho priestoru riadi platná legislatíva Zákon č. 95 z roku 2019 o informačných technológiách vo verejnej správe a také nejaké vykonávacie predpisy sú teda zadefinované v pravidlách WCAG. I keď tieto pravidlá a túto legislatívu máme už implementovanú, napriek tomu si dovoľím vás oboznámiť s niektorými zisteniami, s ktorými ja prichádzam ako bežný užívateľ, ale aj ako tester v každodennom živote a na tieto zistenia vlastne, respektíve problémy, ktoré z tých zistení vyplynuli, narážajú aj užívatelia so zdravotným postihnutím. Ja som sa teda na ne pozrel z pozície používateľa čítača obrazovky. Používam ako čítače obrazovky, ako asistenčnú technológiu využívam NVDA, JAWS, Narrator, to je v prostredí Windows a Corvus a TalkBack v prostredí Androidu.

Prístupnosť slovensko.sk

Ja som si teda dovoľil pripraviť asi také 3 príklady troch stránok, predovšetkým je to portál slovensko.sk. Ten som zvolil aj z toho dôvodu, pretože prostredníctvom tohto portálu môže každý občan komunikovať so štátnou správou a nielen môže, ale sú aj skupiny ľudí, ktorí sú povinní komunikovať s týmto portálom. Či už sú to živnostníci, v našich radoch máme veľa masérov, učiteľov hudby, učiteľov jazykov, programátorov, atď. Takže štát ukladá povinnosť komunikovať živnostníkom alebo tým určitým skupinám povinne. Prístupnosť portálu slovensko.sk ale nie je úplne zabezpečená. Ja by som to zdokumentoval na niekoľkých príkladoch. Predovšetkým s portálom slovensko.sk úzko súvisí aplikácia, ktorá je na to určená - eID klient. Tu sa stretávame s niekoľkými neprístupnými vecami a záležitosťami, s ktorými prichádzame do kontaktu, predovšetkým ak potrebujeme si najskôr naťahovať do čipu občianskeho preukazu overovacie a podpisové certifikáty, tak je to určitý proces, ktorý pozostáva z toho, že potrebujeme zadávať určité kódy, ktoré sú nám pridelené. Prvý kód, ktorý my musíme zadávať, je to tzv. PUK kód, ten sa nám zobrazí na obrazovke, v procese teda sťahovania tých certifikátov, no a tento PUK kód je napríklad úplne len v obrázkovej podobe. S asistenčnou technológiou sa naň nevieme dostať, potrebujeme asistenciu vidiaceho človeka, ktorý nám tento kód prečíta a my ho teda zadať môžeme a ešte človek sa dostáva do takej stresovej situácie, keďže informácia o tom, že PUK kód je zobrazený len 1-krát a ak ho teda nezadáme a ukončíme proces bez zadania PUK-u, tak sa navždy zavrie alebo teda zavrie sa do digitálneho trezoru v čipe občianskeho preukazu a my ho budeme môcť použiť už jedine s asistenciou, resp. že bude nám odblokovaný na polícii. Ďalej v eID klientovi v procese podpisovania rôznych podaní zadávame striedavo BOK - bezpečnostný osobný kód a PIN, no a tu musíme nadmerne manipulovať z klávesnice, aby sme sa dozvedeli, že ktorý kód kedy zadávame, čo je dosť nepríjemné, stresujúce. Samotný portál slovensko.sk v podstate áno, je to webová stránka, dá sa tam pracovať, ale tiež tam narážame na

niektoré nedostatky, napr. pri najštandardnejšom podaní, ktorým je všeobecná agenda, si nedokážeme s čítačom obrazovky vybrať konkrétnu inštitúciu, ktorej chceme venovať naše podanie. Môžeme sa presúvať šípkami v zoznamovom rámci, inštitúciu síce vyberáme, ale čítač obrazovky neposkytne hlasovú odozvu, na akej pološke sme, počujeme v kuse len prázdny, prázdny, prázdny, bez ohľadu, či tam máme, napríklad Úrad práce v Dolnom Kubíne alebo v Brezne alebo kdekoľvek. Takže to je ďalšia taká vec, ktorá nie je veľmi priateľská. Potom sú tam aj ďalšie problémy. Ja už len v krátkosti poviem, že samotné podanie, ktoré autorizujeme, respektíve napíšeme niektorej inštitúcii, my nevieme, či sme dané podanie odoslali, pretože stavová správa, ktorá nás o tom informuje, je nedostupná, nielenže ohlásená, ale my sa ani na ňu nevieme dostať, keď sa nám tam zobrazí. Takže toto je opäť ďalším nedostatkom. No a posledným nedostatkom, takým väčším, s ktorým som sa stretol, je pri vytváraní, resp. pri aktivácii služieb slovensko.sk v mobile, kde pri vytváraní aktivačných a párovacích kódov je príliš krátky čas na to, aby ich človek dokázal s asistenčnou technológiou zapísať do príslušného editačného políčka. Nehovoriac o tom, že to editačné políčko treba aj editovať, pretože z bezpečnostných dôvodov sa tam vkladajú rôzne iné znaky. To by bolo k slovensko.sk.

Prístupnosť ZSSK

Potom som si všimol, že takým pomerne veľkým nešvárom na webových stránkach sa momentálne začalo objavovať to, že mnohé interaktívne prvky nie sú zamerateľné z klávesnice, resp. nevieme, že sú interaktívne. To znamená, že napríklad pri kúpe cestovného lístka na ZSSK, teda štátny prepravca, si vytvoríme nejaké vlakové spojenie, ktoré sa nám zobrazí v tabuľke a tá tabuľka je interaktívna, ale my to nevieme, proste nám čítač obrazovky interpretuje tú tabuľku len ako obyčajný text, nikde sa s čítačom nevieme dostať na položku kúpa cestovného lístka. Tá je sprístupnená až potom, keď si potvrdíme položku vybratého spoja. No a za normálnych okolností nemáme dôvod potvrdzovať takúto položku, ale teda metódou pokus-omyl zistíme, že ak na tabuľke s vyhľadaným spojom dáme Enter, tak sa nám zobrazí položka na výber cestovného lístka a takýchto prehreškov voči prístupnosti je tu ešte oveľa viac.

Dobitie kreditu u mobilného operátora

No a posledné, o čom by som sa zmienil, je napríklad obyčajné dobytie kreditu u jedného z mobilných operátorov. Tu sa stane proste to, že ak si chceme vybrať hodnotu kreditu alebo platobnú metódu, jednoducho opäť sú to neprístupné prvky, pretože tieto položky sú zobrazené len ako obyčajný text, takže zase musíme napriek tomu, že je to obyčajný text, s týmito prvkami, interagovať. A navyše pri výbere kreditu sa nám hodnoty kreditu zobrazia na takom mieste, kde by sme to absolútne nečakali. Nezobrazí sa to nikde v pohybe šípkok alebo tabulátora, ale úplne na konci stránky, len čírou náhodou sa dá na to prísť bez zrakovej kontroly a s čítačom obrazovky, že sa nám niekde niečo zobrazilo. Vlastne je to to, o čom hovorila aj moja predrečníčka Hanka Heizerová. Takže to je len v krátkosti, taký malý vstup do praktických skúseností a teda verím a dúfam, že aj takýmito osvetovými konferenciami a pôsobením rôznych prístupnostných tímov, či už u nás alebo v Čechách alebo aj hocikde v Európe, sa tá situácia bude zlepšovať a že bude naplnená nielen legislatívou, ale aj potreby ľudí so zrakovým postihnutím. Ja vám ďakujem za pozornosť.

Peter Halada

halada@unss.sk